

Δύο δημόσια γυμνάσια εὐρίσκονται εἰς τὴν Βλαχίαν, τὸ τοῦ Ἀγ. Σάββα εἰς τὸ Βουκορέστιον, καὶ ἕν εἰς τὴν Κραϊόβαν, περιέχοντα συνάμα, τὸ 1837, 1183 μαθητάς· αἱ ἄλλαι δημόσιαι σχολαὶ τῆς ἡγεμονίας περιεῖχον 2599 μαθητάς· ὅθεν ἅπαντες οἱ ἐκπαιδευόμενοι ἦσαν 3782, καὶ οἱ πλείστοι αὐτῶν δαπάνη τοῦ κράτους. Ἐκτὸς τῆς ἀνωτέρας ταύτης διδασκαλίας, τὸ γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν παραδίδονται εἰς τὰ τέκνα τῶν χωρικῶν ἐν ἐκάστη κώμῃ.

Τὰ εἰσοδήματα τοῦ κράτους τὸ 1837 ἀνέβησαν εἰς 14,824,195 γρόσια, πληρωθέντα ὑπὸ 296,286 οἰκογενειῶν. Αἱ κυριώτεραι πηγαὶ τοῦ εἰσοδήματος εἶναι ὁ κεφαλικὸς φόρος, ἐπιβαλλόμενος εἰς τοὺς ἐργάτας, εἰς κατώτερόν τι εὐγενῶν τάγμα, καὶ εἰς τοὺς Τσιγγάνους, συμποσωθεὶς τὸ προειρημένον ἔτος εἰς 8,480,175 γρόσια· ὁ τελωνιακὸς δασμὸς, κλπ., συμποσωθεὶς εἰς 3,834,020, καὶ ἡ ἐκμίσθωσις τῶν ἀλυκῶν εἰς 2,500,000 γρόσια. Ὁ εἰς τοὺς χωρικοὺς ἐπιβαλλόμενος φόρος εἶναι τριάκοντα γρόσια εἰς ἕκαστον διὰ τὴν γενικὴν κυβέρνησιν, καὶ τρία διὰ τὴν μερικὴν δαπάνην τοῦ χωρίου ὅπου κατοικεῖ. Τὰ ἐξόδα τοῦ κράτους κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἦσαν ὡς ἐπομένως· φόρος εἰς τὴν Πόρταν, 1,400,000 γρόσια· διὰ τὴν γενικὴν ὑπηρεσίαν, 13,233,118 γρόσια· συμποσούμενα εἰς 14,633,118 γρόσια. Τὰ γρόσιον τῆς Βλαχικῆς κυβερνήσεως ἀξιζει πολὺ μᾶλλον τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει· δέκα ἡμισυ γρόσια ἰσοδυναμοῦν ἐκεῖ μὲ ἐν ἀργυροῦν ρούβλιον τῆς Ρωσσίας, ἢ μὲ τρία σιλλίνια καὶ ἐν δηνάριον τῆς Ἀγγλίας.—15 ἢ 16 γρόσια κάμνουσιν ἐν Δίστηλον. Τὰ εἰσαγόμενα εἰς τὴν Βλαχίαν συνίστανται κυρίως ἀπὸ ξένα χειροτεχνήματα, καὶ ἰδιαίτερος ἀπὸ ἔλαιον, σαπῶνιον, καὶ καφὲν ἐκ τῆς Τουρκίας. Τὰ ἐξαγόμενα συμπεριλαμβάνουσι τὰ κυριώτερα προϊόντα τοῦ τόπου, γεννήματα, κάρναβιν, δέρματα, βόας, πρόβατα, ξύλα, μέλι, κηρὸν, ὀλίγον οἶνον, ἄλας, μαλλίον, καὶ μικρὰν ποσότητα μεταξίου. Τὰ εἰσαχθέντα κατὰ μέσον ὄρον εἰς τὰ 1831 μέχρι τοῦ 1835 ἦσαν τῆς ἀξίας 31,848,070 γροσίων· τὰ δὲ ἐξαχθέντα, 49,159,585. Τὸ μόνον ὀρυκτὸν τὸ μὲ ὄφελος μεταλλευόμενον εἶναι τὸ ἄλας· μολοντί ἡ χώρα πλουτεῖ ἀπὸ θησαυρὸν τοιοῦτου εἶδους, χρυσόν, χαλκόν, ὑδράργυρον, κλπ.

Η ΔΟΥΛΕΙΑ ΚΑΙ Η ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΙΑ. Ἀρ. 1.

Η ΔΕΞΙΣ· δουλεῖα σημαίνει κυρίως τὴν κατάστασιν ἀνθρώπου, ὅστις δὲν εἶναι κύριος τῶν ἰδίων αὐτοῦ πράξεων, καὶ ὅστις μάλιστα εἶναι ἰδιοκτησία ἄλλου ἢ ἄλλων. Τοιαύτη ἦτον ἡ κατάστασις τῶν παρὰ τοῖς Ἑλλήσι καὶ Ῥωμαίοις δούλων, τῶν λεγομένων καὶ ἀνδραπόδων· τοιαύτη εἶναι τὴν σήμερον ἡ τῶν δούλων εἰς τὰς Ἀσιατικὰς χώρας, καὶ τοιαύτη ἡ τῶν Μαύρων δούλων εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἀφρικῆς καὶ Ἀμερικῆς. Μετριώτερον εἶδος τῆς κατεστάσεως ταύτης ὑπάρχει ὡς πρὸς τοὺς ἐν Ῥωσσίᾳ καὶ Πο-

λονίᾳ δουλοπαροίκους, καὶ παρόμοιον τινα κλάσιν εἰς τὴν Ἰνδίαν καὶ ἄλλα τινα μέρη τῆς Ἀσίας. Ὁ Ῥώσσος καὶ Πολωνὸς δουλοπάροικος εἶναι τρόπον τινὰ προσηλωμένος εἰς τὸ ἔδαφος ἢ ὑποστατικὸν ἐφ' οὗ γεννηθῇ· δύναται μὲν νὰ πωληθῇ μετ' αὐτοῦ, ἀλλ' ὅχι ποτὲ ν' ἀπομακρυνθῇ ἐξ αὐτοῦ ἄνευ τῆς συγκαταθέσεώς του· ὑποχρεοῦται νὰ ἐργάζεται τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας τὴν ἑβδομάδα διὰ τὸν κύριόν του, τὰς δὲ λοιπὰς καλλιεργεῖ ἀγρόν τινα τοῦ κυρίου του διὰ ἴδιον αὐτοῦ λογαριασμόν. Ἐμπορεῖ νὰ νυμφευθῇ, καὶ ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα του εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του ὥς νὰ φθάσωσιν εἰς ἡλικίαν. Ἀποθνήσκων ἔμπορεῖ νὰ κληροδοτῇ τὰ ἐπιπλά καὶ χρήματά του, ἂν διεφύλαξέ τινα. Ὁ νόμος προστατεύει τὴν ζωὴν του. Ὁ ἀληθὲς δούλος, ἐπὶ Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, δὲν εἶχε κἀνὲν ἀπὸ τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰς ἀσφαλείας ταύτας, ὡς οὐδ' ὁ Μαύρος δούλος τὴν σήμερον· ἡγοράζετο καὶ ἐπωλεῖτο, καὶ μετεφέρετο κατ' ἀρέσκειαν τοῦ ἰδιοκτῆτου· αὐτὸς δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἔχῃ ἰδιοκτησίαν· πᾶν ὅ,τι εἶχεν ἦτο τοῦ κυρίου του· ὅλα τὰ προϊόντα τῶν κόπων του ἀνήκον εἰς τὸν δεσπότην· αὐτοῦ, ὅστις ἡδύνατο νὰ τὸν παιδεύσῃ καὶ βασανίσῃ πάντα τρόπον, ὡς λέγει ὁ κομικώτατος Ἀριστοφάνης·

ΞΑΝΘ. Βασάνιζε γὰρ τὸν παῖδα τουτονὶ λαβὼν.

ΔΙΑΚ. Καὶ πῶς βασανίσω; ΞΑΝΘ. Πάντα τρόπον, ἐν κλίμακι Δῆσας, κρεμάσας, ὑστριγίδι μαστιγῶν, ἔδρων, Στρεβλῶν, ἐπὶ τε τὰς βίνας ὅζως ἐγγέων, Πλίνθους ἐπιτιθεῖς, πάντα τᾶλλα, πᾶν πρᾶσθον Μὴ τύπτει τοῦτον, μήτε γηθύω νῆφ.

ἡδύνατο νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα του οἰανδῇ—ποτε στιγμήν, καὶ ἡ γυνὴ καὶ τὰ παιδία νὰ πωληθῶσιν· ἐν συντομίᾳ, ἦτον εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν ὡς τὰ οἰκιακὰ κτήνη. Ἡ διαφορὰ λοιπὸν μεταξὺ τοῦ δούλου καὶ τοῦ δουλοπαροίκου εἶναι οὐσιώδης. Ἡ δουλεῖα παντὸς εἶδους εἶναι τὴν σήμερον κατατηγμένη εἰς τὰ πλείστα μέρη τῆς Εὐρώπης. Ἐν τῷ παρόντι ἀρθρῷ πραγματευόμεθα μόνον περὶ τοῦ ἀληθοῦς δούλου,* ἀρχαίου τε καὶ νεωτέρου.

Δούλοι τῶν Ἑβραίων.

Ἡ κυρίως καλουμένη δουλεῖα φαίνεται ὅτι ἐκ τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ κόσμου ὑπῆρξεν ἡ κατάστασις μεγάλου μέρους τῶν ἀνθρώπων εἰς σχεδὸν πᾶσαν χώραν, ἕως οὗ ὅχι πρὸ πολλοῦ χρόνου κατατηγμένη βαθμηδὸν ὑφ' ὅλων τῶν Χριστιανικῶν πολιτειῶν, τοὺςλάχιστον ἐν Εὐρώπῃ. Ἡ ἐπικράτης τῆς οἰκιακῆς δουλείας συνίσταται μίαν μεγάλην διαφορὰν μεταξὺ τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων κοινωνιῶν. Ἡ δουλεῖα ὑπῆρχε παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις· ὑπῆρχε πρὸ τοῦ Μωϋσέως, ἐπὶ τῶν Πατριαρχῶν· καὶ ὑπῆρχε, καὶ εἰσέτι ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ, καθ' ὅλην τὴν Ἀσίαν. Οἱ δούλοι οἱ ἐν ταῖς Γραφαῖς ἀναφερόμενοι ἦσαν ὡς ἐπιτοπλείστον ἀνδράποδα· ἦσαν ἄλλοδαποί, εἴτε δορυάλωτοι, εἴτε ἀργυρώνητοι ἐκ τῶν πλησίων ἐθνῶν. Αὐτοὶ καὶ τὰ τέκνα των ἦσαν ἡ ἰδιοκτησία τῶν κυρίων των, ὅστινες ἡδύνατο νὰ τοὺς πωλῶσι, καὶ νὰ τοὺς βασανίσωσι σωματικῶς, καὶ μάλιστα εἰς τινὰς περιστάσεις νὰ τοὺς θανατόνωσιν. Οἱ τριακόσιοι δεκαοκτὼ οἰκογενεῖς δούλοι τοῦ Ἀβραάμ (Γεν. ιδ'. 14) ἦσαν τοιοῦτου χαρακτῆρος. Ἄλλ' οἱ Ἑβραῖοι εἶχον καὶ ὁμοεθνεῖς δούλους. Οὗτοι ἦσαν ἡ ἀνθρωπὸν ὅστινες εἶχον πωλήσειν ἑαυτοὺς διὰ τὴν πενίαν των, ἢ χρεωφειλέται πτωχεύσαντες, ἢ κλέπται μὴ ἔχοντες τὰ μέσα νὰ κάμωσι τὴν παρὰ τοῦ νόμου ἀπαιτουμένην ἀπόδοσιν ἢ πληρωμὴν, ἥτις ἦτο διπλάσιον τὸ κλαπέν, καὶ εἰς τινὰς περιστάσεις πολὺ μᾶλλον. (Ἐξ' ὁδοῦ κέ'.) Εἶχε δὲ τὸ δικαίωμα ὁ δαγιστὴς νὰ οἰκοιοποιηθῇ οὐ μόνον τὸ ἄτομον

* Οἱ κοῖνοι θεράποντες, οἱ τὴν σήμερον καταχρηστικῶς καλούμενοι δούλοι, ὠνομάζοντο Θῆτες καὶ Πελάται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων.

τοῦ χρεωφειλέτου, ἀλλὰ καὶ τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα του. Ὁ Μωϋσῆς ἐκάνονισεν τὰ περὶ τῆς δουλείας. Ἐκαμε δὲ μεγάλην διαφορὰν μεταξὺ τοῦ ἀλλοδαποῦ καὶ τοῦ ἐγχωρίου δούλου. Οὗτος δὲν ἠδύνατο νὰ ᾔῃαι παντοτενὴς δούλος, ἀλλ' ἤμπορει νὰ λυτρωθῇ· καὶ ἂν δὲν ἐλυτρώτο, ἡλευθεροῦτο εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐβδόμου ἔτους τῆς δουλείας του. «Ἐὰν κτήσῃ παιδὰ Ἑβραίων, ἐξ ἑτῆ δουλεύσει σοι· τῷ δὲ ἐβδόμῳ ἔτει ἀπελευσεται ἐλεύθερος δωρεάν· ἐὰν αὐτὸς μόνος εἰσέλθῃ, καὶ μόνος ἐξελεύσεται· ἐὰν δὲ γυνὴ συνεισέλθῃ μετ' αὐτοῦ, ἐξελεύσεται καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ· καὶ ἐὰν δὲ ὁ κύριος δῶ αὐτῇ γυναῖκα, καὶ τέκνῃ αὐτῇ υἱὸς ἢ θυγατέρα, ἡ γυνὴ καὶ τὰ παιδιὰ ἔσται τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ μόνος ἐξελεύσεται.» Προσέτι, ἕκαστον πεντηκοστὸν ἔτος ἦτον ἔτος ἀφέσεως, καθ' ὃ ἡλευθεροῦντο ἅπαντες ἀνεξαιρέτως οἱ ἐγχώριοι δούλοι. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς δουλείας τῶν ὠφειλόντων οἱ κύριοι νὰ περιποιῶνται αὐτοὺς εὐμένως· «ὅτι ἐμοὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ οἰκέται εἰσὶν,» λέγει Κύριος. «Καὶ παῖς καὶ παιδίσκη, ὅσοι ἂν γένωνται σοι ἀπὸ τῶν ξενῶν, ὅσοι κύκλῳ σου εἰσὶν, ἀπ' αὐτῶν κτήσεσθε δούλον καὶ δούλην, καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν παροίκων τῶν ὄντων ἐν ὑμῖν, ἀπὸ τούτων κτήσεσθε καὶ ἀπὸ τῶν συγγενῶν αὐτῶν, ὅσοι ἂν γένωνται ἐν τῇ γῇ ὑμῶν· ἔστωσαν ὑμῖν εἰς κατάσχεσιν. Καὶ καταμεριεῖτε αὐτοὺς τοῖς τέκνοις ὑμῶν μετ' ὑμᾶς, καὶ ἔσονται ὑμῖν κατόχμοι εἰς τὸν αἰῶνα· τῶν δὲ ἀδελφῶν ὑμῶν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐ κατατενεῖ αὐτὸν ἐν τοῖς μόχθοις. Ἐὰν δὲ ἀπορηθεῖς ὁ ἀδελφός σου πρὸς τὴν προσήλυτον ἢ τῷ παροίκῳ τῷ παρὰ σοί, ἢ ἐκ γενετῆς προσήλυτῳ, μετὰ τὸ πρᾶξαι αὐτῷ, λύτρωσις ἔσται αὐτοῦ· εἰς τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ λυτρώσεται αὐτόν. . . Ἐὰν δὲ μὴ λυτρώται κατὰ ταῦτα, ἐξελεύσεται ἐν τῷ ἔτει τῆς ἀφέσεως αὐτὸς καὶ τὰ παιδιὰ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ.» (Λευίτ. κέ. 44-54.)

Αἱ πηγαί, ὅθεν οἱ δούλοι προήρχοντο, ἦσαν αἱ αὐταὶ ὁποῖαι καὶ τὴν σήμερον. Τοπάλαι ἅπαντες οἱ αἰχμαλῶτες ὑπεδουλόοντο, εἴτε διανεμόμενοι εἰς τοὺς νικητὰς, ἀξιοματικούς τε καὶ στρατιώτας, εἴτε πωλούμενοι ἐπὶ δημοπρασίας διὰ λογαριασμὸν τοῦ στρατοῦ. Εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ὅτε αἱ πρῶται ἀποικίαι τῶν Αἰολέων καὶ Ἰώνων κατῴκησαν εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, ἢ ἐπὶ τοῦ παραλίου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἶχον γενικὴν συνήθειαν νὰ φονεύωσι μὲν ὅλους τοὺς αὐτόχθονας ἀνδρας, νὰ φυλάττωσι δὲ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα των. Καθ' ὅσον ὁμοῦ ἡ σωματεμπορία ἐγένετο ἐπικερδὴς, οἱ ἠττώμενοι, ἀντὶ νὰ φονεύωνται, ἐπωλοῦντο. Ἀλλῃ πηγὴ τῶν δούλων ἦτον ἡ συνήθεια τοῦ ἀνδραποδίζειν ἤτοι κλέπτειν ἀνδρας καὶ γυναῖκας, καὶ μάλιστα νέους, οἵτινες συναλμαβάνοντο ἐπὶ τῆς παραλίας, ἢ ἀπατῶμενοι ἐφειλκύνοντο εἰς τὰ πειρατικὰ πλοῖα· καὶ τὰ περισσώτερα τῶν πλοίων ἦσαν πειρατικὰ εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους αἰῶνας. Οἱ Φινίκες καὶ οἱ Τυρῆρνοι ἐδίδοντο μάλιστα εἰς τὸ ἀνδραποδίζειν, προσέτι δὲ οἱ Κρήτες, οἱ Κίλικες, οἱ Ῥόδιοι, οἱ Θετταλοὶ, καὶ ὅλλα ἔθνη παραθαλάσσια. Ἀλλῃ πηγὴ ἦτον ἡ πώλησις ἀνθρώπων εἴτε ὑφ' ἑαυτῶν διὰ τὴν πενίαν καὶ ἐνδοίαν, εἴτε ὑπὸ τῶν συγγενῶν καὶ ἀνωτέρων των, ὡς γίνεται καὶ σήμερον ὑπὸ τῶν μικρῶν Ἀφρικανῶν ἡγεμόνων, οἵτινες πωλοῦν εἰς τοὺς σωματεμποροὺς ὅχι μόνον τοὺς αἰχμαλώτους των, ἀλλὰ πολλὰς καὶ τοὺς ἰδίους αὐτῶν ὑπηκόους, ἕως δὲ καὶ τὰ τέκνα των. Ἡ πώλησις τοῦ Ἰωσήφ παρὰ τῶν ἀδελφῶν του εἰς τοὺς Μαδιανίτας ἢ Ἀραβας ἐμπόρους, οἵτινες μετεπώλησαν αὐτὸν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀποδεικνύει τὴν ἀρχαιότητα τῆς συνήθειας ταύτης.

Φαίνεται δ' ἐκ τῶν μετέπειτα συμβάντων εἰς τὸν Ἰωσήφ ὅτι ἐν Αἰγύπτῳ, διαφόρως παρ' ἐν ταῖς πλείσταις χώραις τῆς ἀρχαιότητος, ἢ ζωὴ τοῦ δούλου ἐπροστατεύετο ὑπὸ τῶν νόμων· διότι ὁ κύριος τοῦ Ἰωσήφ, ὅποτε εἶχε λόγους νὰ πιστεῖται αὐτὸν ἔνοχον

δεινοῦ ἐγκλήματος, δὲν τὸν ἐθανάτωσεν, ἀλλὰ τὸν ἐπεμψεν εἰς τὴν φυλακὴν, ἐκεῖ νὰ περιμενῇ τὴν δίκην του· καὶ τὸ συμπέρασμα τοῦτο βεβαιοῦται ὑπὸ τοῦ Διοδώρου, ὅστις, λαλῶν περὶ τῶν νόμων τῆς Αἰγύπτου, λέγει ὅτι, ὅστις ἐφόνευσεν ἄνθρωπον, εἴτε δούλον εἴτε ἐλεύθερον, ἐτιμωρεῖτο μὲ θάνατον.

Δούλοι τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ Ἕλληνες εἶχον δούλους ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων, καὶ ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει πολλάκις τὴν ὠνὴν αὐτῶν καὶ μεταχειρίσιν. Ὁ οἶκος τοῦ Ὀδυσσεύς ὑπηρετεῖτο ὑπὸ δούλων, οἵτινες καὶ ὡς πρὸς τὴν ζωὴν αὐτὴν ὑπέκειντο εἰς τὸ θέλημά του. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους ὁμοῦς ἐκείνους αἰῶνας οἱ τοιοῦτοι θεράποντες περιωρίζοντο εἰς τοὺς οἴκους τῶν μεγάλων, οἵτινες καὶ μόνοι εἶχον ἀργύριον ν' ἀγοράζωσιν αὐτούς. Ὅσον δὲ ὁ πόλεμος καὶ ἡ πειρατεία ἐγένοντο συνεχέστερα, δούλοι ἀγοραστοὶ ἢ δορυάλωτοι ἐγίνοντο ἀφθονώτεροι καὶ εὐωότεροι, καὶ ἐνησχολοῦντο ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἰς βράναια καὶ οἰκιακὰ ἔργα. Τὰ τῆς γεωπονίας ἐνηργεῖτο μὲν εἰς τινα μέρη ὑπὸ μισθωτῶν ἐλευθέρων· ἀλλ' εἰς τοὺς περισσότερους τόπους, καὶ μάλιστα εἰς τὰς Δωρικὰς πολιτείας, ὑπὸ κλάσεώς τινος δούλων, ἀπογόνων τῶν ἀρχαιοτέρων κατοίκων τοῦ τόπου, ὁμοιοζόντων τοὺς δουλοπαροίκους τοῦ μεσαιῶνος, οἵτινες κατῴκουν καὶ ἐκαλλιεργοῦν τὰς γαίας τὰς σφετερισθείσας ὑπὸ τῶν κρατούντων· ἐπλήρουν δ' ἐνοίκιον εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας, μετ' ὧν καὶ ἐξεστράτευον ἐν καιρῷ πολέμου. Οὗτοι δὲν ἤμπορουν νὰ θανατωθῶσιν ἄκριτοι, οὔτε νὰ πωληθῶσιν ἔξω τοῦ τόπου, οὔτε ν' ἀποχωρισθῶσι τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν· ἤμπορουν ν' ἀποκτήσωσιν ἰδιοκτησίαν, καὶ ἥσαν πολλάκις πλουσιώτεροι τῶν κυρίων των. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ Κλαρῶται τῆς Κρήτης, οἱ Πενέσται τῆς Θεσσαλίας, οἱ Εἰλωτες τῆς Σπάρτης, καὶ ἄλλοι ἄλλων. Εἰς τὰς ἀποικίας τῶν Δωριέων τὰς ἔξω τῆς Ἑλλάδος, ἡ κατάσταση τῶν ἠττηθέντων ἐγχωρίων ἦτο πολλάκις ἀτιμωτέρα καὶ δεινότερα παρ' ἡ τῶν δούλων εἰς τὰς μητροπόλεις, ἐπειδὴ ἐκείνοι μὴ ὄντες Ἕλληνες, ἀλλὰ βάρβαροι, ἐλογίζοντο τέλεια ἀνδράποδα. Τοῦτο ἔπαθον οἱ Καλλίριοι ἢ Καλλικυριοὶ τῶν Συρακουσῶν, καὶ οἱ ἐντόπιοι Βιθυνοὶ εἰς τὸ Βυζάντιον. Εἰς τὴν ἐν Πόντῳ Ἠράκλειαν οἱ Μαριανδυνοὶ ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ μὴ πωλῶνται ἐπέκεινα τῶν ὁρίων, καὶ νὰ πληρῶνται προσδωρισμένον τινὰ φόρον εἰς τοὺς κρατοῦντας.

Αἱ Δωρικαὶ πολιτεῖαι τῆς Ἑλλάδος εἶχον ὀλίγους ἀγοραστοὺς δούλους, ἀλλ' αἱ Ἀθῆναι, ἡ Κόρινθος, καὶ ἄλλαι πόλεις ἐμπορικαὶ εἶχον πλείστους, οἵτινες, κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν φράσιν, ἦσαν εἰς ἐπιτοπλεῖστον βάρβαροι. Ὁ ἀριθμὸς τῶν δούλων εἰς τὴν Ἀττικὴν ὑπελογίσθη ἄλλως παρ' ἄλλων, καὶ φυσικῶς τῷ λόγῳ διέφερεν ἀρκετὰ εἰς διαφόρους περιόδους, ἀλλὰ βέβαιον εἶναι ὅτι εἰς τὰς Ἀθῆνας, τὸν πλεονέχιστον ἐπὶ τῆς ἀκμῆς των, ἦσαν πολὺ πλείότεροι τῶν ἐλευθέρων. Ἐκ τινος κλάσματος τοῦ Ὑπερίδου, διατηρηθέντος ὑπὸ τοῦ Σουῖδα, φαίνεται ὅτι ἔνα καιρὸν 150,000 δούλων ἐνησχολοῦντο μόνον εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰ μεταλλεία τῆς Ἀττικῆς. Καὶ αὐτοὶ οἱ πτωχότεροι πολῖται εἶχον δούλον διὰ τὰς οἰκιακὰς χρεῖας των. Αἱ πλουσιώτεροι οἰκογένειαι εἶχον πεντήκοντα δούλους ἐκάστη, καὶ τινες ἔτι περισσότερους. Ἀναγιγνωσκόμεν περὶ τινων φιλοσόφων, ὅτι διέτρεχον δέκα δούλους. Ἦσαν δὲ καὶ μερικοὶ δούλοι ἀνήκοντες εἰς οἰκογενείας, καὶ δημόσιοι δούλοι ἀνήκοντες εἰς τὸ κοινὸν ἢ τὴν πολιτείαν. Οὗτοι εἰργάζοντο ἐπὶ τοῦ στόλου, εἰς τὰ ναυπηγεῖα καὶ τὸν ναύσταθμον, καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν δημοσίων οἰκοδομῶν καὶ δρόμων. Ὁ Παισανίας λέγει ὅτι εἰς τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην ἐπολέμησαν κατὰ πρώτην φορὰν οἱ δούλοι μετὰ τῶν κυρίων των, ἴσως ἐννοῶν ὡς δπλίται, διότι

ὡς φίλοι φαίνεται ἐκ τοῦ Ἡροδότου ὅτι συνεπολέμουν καὶ πρότερον. Εἰς τὴν ἐν Ἀργινοῦσαις ναυμαχίαν ἦσαν πολλοὶ δούλοι ἐπὶ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ στόλου, ἡλευθερώθησαν δὲ μετὰ τὴν μάχην. Ὡσαύτως ἡλευθέρωσαν οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς δούλους τοὺς ἀγωνισθέντας εἰς τὴν Χαιρώνειαν.

Οἱ δούλοι ἦσαν εἰδὸς πραγματείας, καθὼς ὁτιδήποτε ἄλλο ἰδιόκτητον ἐδίδοντο ὡς ἐνέχυρα· εἰργάζοντο διὰ λογαριασμὸν ἢ τοῦ κυρίου τῶν ἢ ἐαυτῶν, πάντοτε ὅμως εἰς τὴν δευτέραν περίστασιν πληρόντες ποσὸν τι εἰς τὸν κύριόν των· ἢ ἐξεμισθόνοντο ὡς θεράποντες ἢ ἐργάται, ἢ ἐπέμποντο νὰ ὑπηρετῶσιν εἰς τὸ ναυτικὸν τῆς πόλεως, τοῦ δεσπότου πληρονομένου διὰ τὰς ὑπηρεσίας των. Πάμπολλοι εἰργάζοντο καὶ εἰς τὰ μεταλλεία, οἱ μὲν ἀνήκοντες εἰς τὸν μεταλλευτὴν, οἱ δὲ ἡμερομισθίον λαμβάνοντες, διδόμενον εἰς τοὺς κυρίους των. Ἐφόρου δὲ ἀλυσίδα, καὶ πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς νοσώδους ἀτμοσφαίρας. Νικίας ὁ πρεσβύτερος εἶχε 1000 δούλους εἰς τὰ μεταλλεία τοῦ Λαυρίου· ἄλλοι εἶχον ἑκατοστάς· ἐλάμβανον δὲ δι' ἑκάστον ἄτομον ἓνα ὄβολον τὴν ἡμέραν. Οἱ μεταλλεύοντες δούλοι τῆς Ἀττικῆς ἐφόνευσάν ποτε τοὺς φύλακας των, κατέλαβον τὰ ὄχυράματα τοῦ Σουνίου, καὶ ἐλεηλάτησαν τὴν περίχωρον. Οἱ τριάκοντα δύο ἢ τριάκοντα τρεῖς σιδηροουργοὶ ἢ μαχαιροποιοὶ τοῦ Δημοσθένους παρήχον κατ' ἔτος καθαρὸν κέρδος τριάκοντα μνῶν, καίτοι ἀγορασθέντες μὲ μόνον 190 μνᾶς· οἱ δὲ εἰκοσι διφορητοὶ του, οὔτινες ἤξιζον 40 μνᾶς, ἐδίδον καθαρὸν κέρδος 12 μνῶν. (Δημοσθένης κατὰ Ἀφόδου, 1.) Οἱ δερματοουργοὶ τοῦ Τιμάρχου παρείχον ἑκάστος εἰσοδήματα δύο ὄβολων κατ' ἡμέραν εἰς τὸν κύριόν των, καὶ ὁ ἐπιστάτης αὐτῶν τρεῖς. Ἡ τιμὴ τῶν δούλων εἰς τὰς Ἀθήνας διέφερεν ἀπὸ ἡμίσειαν μνᾶν εἰς πέντε καὶ εἰς δέκα μνᾶς· κοινὸς μεταλλευτὴς δούλος, ἐπὶ Δημοσθένους, ἤξιζεν ἀπὸ 125 εἰς 150 δραχμᾶς. Τὰ ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν δούλων κέρδη πρέπει νὰ ἦσαν μέγιστα, καθότι ὁ ἰδιοκτῆτης ὤφειλε καὶ τὰ κεφάλαιά του ν' ἀντικαταστήσῃ, καὶ τὸν συνήθη τόκον τοῦ ἀργυρίου του νὰ λαμβάνῃ, καὶ ὁ δούλος ἤξιζε μόνον ἐνὸς ὧς εἶχεν ὑγιάν καὶ ἡδύνατο νὰ ἐργάζηται. Ἦτο δὲ καὶ ὁ κίνδυνος τῆς ἀποδράσεώς του, μάλιστα ἐν καιρῷ πολέμου. Ἀντιγένης ὁ Ῥόδιος πρῶτος ἐπενοήσεν ἀσφαλιστικὸν κατάστημα διὰ τοὺς δούλους. Λαμβάνων ἐτήσιον συνεισφορὰν δι' ἑκάστον δούλον ὑπηρετοῦντα εἰς τὸ στράτευμα ἀνεδέχετο νὰ πληρώσῃ τὴν τιμὴν αὐτοῦ εἰς τὸν ἰδιοκτῆτην, ἐὰν τυχὸν ἀπεδίδρασκε.

Οἱ παλαιοὶ ἦσαν τόσον συνειθισμένοι εἰς τὴν θέαν τῶν δούλων, ὥστε οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων κατεδίκησέ ποτε αὐτῶν. Ὁ Πλάτων, εἰς τὴν Πολιτείαν του, ἐπιθυμεῖ μόνον νὰ μὴ γίνωνται Ἕλληνες δούλοι. Αἱ μόναι πολιτεῖαι τῆς Ἑλλάδος, ὅπου φαίνεται ὅτι δὲν εἰσέχθησαν δούλοι, ἦσαν ἡ Λοκρίς καὶ ἡ Φωκίς, πιθανῶς διὰ τὴν πενίαν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἀπλότητα τῶν ἡθῶν των.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΟΘΕΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ.

Εἰς τὴν παροῦσαν κρίσιμον ἐποχὴν τοῦ νομισματικοῦ σωτήματος τῆς Τουρκίας, δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι θέλουσιν ἀνγκρυσθῇ μὲ ὄφελος αἱ ἐπόμεναι παρατηρήσεις τοῦ σοφοῦ Γάλλου οἰκονομολόγου Say.

Ὁ ΦΙΛΙΠΠΟΣ Α΄ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἐκιδόηλυσεν τὴν λίτραν τοῦ Μεγάλου Καρόλου, ἣτις περιεῖχε 12 οὐγγίας καθαροῦ ἀργύρου, συμμείζας ἐν τριτημόριον κατωτέρου μετάλλου, εἰς τρόπον ὥστε ἀφῆκεν αὐτὴν

μόνον 8 οὐγγιῶν καθαροῦ ἀργύρου· ἔτι ὅμως ἐξηκολούθει νὰ ὀνομάζῃ αὐτὴν λίτραν, καὶ κακῶς ἐφρόνει ὅτι ἤξιζεν ὅσον ἡ λίτρα τῶν προκατόχων του. Ἀλλὰ πραγματικῶς ἤξιζεν $\frac{1}{3}$ ὀλιγώτερον τῆς λίτρας τοῦ Μεγάλου Καρόλου. Μὲ τὴν νέαν λίτραν τῶν 8 οὐγγιῶν ἡδύνατό τις ν' ἀγοράσῃ μόνον $\frac{1}{3}$ τῶν ὅσα ἡγόραζε πρότερον. Οἱ δανεισταὶ τοῦ μονάρχου καὶ οἱ τῶν ἰδιωτῶν ἐπληρώθησαν μὲν τὴν χρεωστούμενην ποσότητα τῶν λιτρῶν· ἀλλὰ πραγματικῶς δὲν ἔλαβον εἰμὴ $\frac{1}{3}$ τοῦ ὀφειλομένου εἰς αὐτοὺς ἀργυρίου· ὡσαύτως οἱ ἰδιοκτῆται οἰκῶν ἢ γαιῶν ἐλάμβανον ἀπὸ τοὺς ἐνοικιατοράς των μόνον $\frac{1}{3}$ τοῦ προτέρου εἰσοδήματος, ἕως οὗ ἡ ἀνανέωσις τῶν ἐνοικοχαρτίων διώρθωσεν ὅπως οὖν τὸ κακόν. Ἐγένετο μὲν περισσὴ νόμιμος ἀδικία· ἀλλὰ ὁ ἄλλος ὅτι αἱ 8 οὐγγίαι δὲν ἡδύνατο κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἐξισωθῶσι μὲ τὰς 12.

Ἐν ἔτει 1113, ἡ λίτρα, ὡς ἔτι ἐκαλεῖτο, δὲν περιεῖχεν ὑπὲρ τὰς 6 οὐγγίας καθαροῦ ἀργύρου. Κατ' ἀρχὰς τῆς βασιλείας τοῦ Λουδοβίκου Ζ'· εἶχεν ἐλαττωθῇ εἰς 4 οὐγγίας. Ὁ Ἀγ. Λουδοβίκος ὠνόμασε λίτραν ποσότητά τινα ἀργύρου, ἣτις ἐξῆγε μόνον 2 οὐγγίας, 6 δραχμᾶς, καὶ 6 κόκκους. Εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς πολιτικῆς μεταβολῆς τῶν Γάλλων ἡ λεγομένη λίτρα περιεῖχε μόνον $\frac{1}{2}$ τῆς οὐγγίας, δηλ. εἶχεν ἀφεθῇ ἐν αὐτῇ τὸ $\frac{1}{2}$ τῆς ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Καρόλου πρώτης ἀξίας της.

Τοιοιτοτρόπως λίτρα τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως ὠνομάζετο κατὰ διαφόρους ἐποχὰς διάφορος ἀργύρου ποσότης. Ἐνήργουν δὲ τὴν ἀλλοίωσιν, ποτὲ μὲν ἐλαττοῦντες τὸ μέγεθος καὶ βάρος τῆς λίτρας, ποτὲ δὲ ἐξαχρειοῦντες τὸν ἄργυρον, συμμιγνύοντες δηλονότι μεγαλύτεραν ποσότητα κατωτέρου μετάλλου· καὶ ἄλλοτε, ἀνυψοῦντες τὴν ἐπωνυμίαν εἰδικοῦ τινὸς νομίσματος· κάμνοντες, λόγου χάριν, τὸ δίφραγκον νὰ περνᾷ ὡς τρίφραγκον. Ὅλα δὲ τὰ διάφορα ταῦτα μέσα ἐπέφερον ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, διὰ τὸν φυσικὸν τοῦτον λόγον, ὅτι ὅλα πραγματικῶς ἐσμικρυνον τὴν ποσότητα τοῦ ἐν τῇ λίτρᾳ περιεχομένου ἀργύρου.

Μολονότι, ὡς προείπομεν, ἡ ἐν τῇ λίτρᾳ ποσότης τοῦ ἀργύρου, βαθμηδὸν ἐλαττουμένη, κατήντησεν ἀπὸ 12 οὐγγιῶν εἰς $\frac{1}{2}$ τῆς οὐγγίας, σημειωτέον ὅμως ὅτι κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐν τῷ μεταξύ πολλοὶ τῶν Γάλλων μοναρχῶν ἐβάδισαν τὴν ἐναντίαν ὁδόν, καὶ ἐβελτίωσαν τὴν ποιότητα ἢ ἡῤῥησαν τὴν ποσότητα τοῦ ἀργύρου, ἐξαίρετως ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ λεγομένου Ἀγ. Λουδοβίκου. Τὰ αἰτία, τὰ εἰς ἐξαχρειώσιν τοῦ νομίσματος παρακινοῦντα, εἶναι πρόδηλα· — τῶνόντι μεγάλως εὐκολύνει τὸν ἄνθρωπον νὰ πληρώσῃ τὰ χρέη του μὲ ὀλιγώτερον ἀργύριον παρ' ὅσον ἐδανείσθη. Ἀλλ' οἱ βασιλεῖς δὲν εἶναι μόνον χρε-